

Serebral Palsili Çocuklarda Bobath Kavramı Işığında Müdahalenin Motor Fonksiyon Üzerindeki Etkileri

Mafalda Santos Lobato, Lizbon, Portekiz

ÖZET

Bu çalışmanın amacı serebral palsili (SP) çocuklarda Bobath kavramı ışığında yapılan müdahalenin motor fonksiyon üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Bu çalışma, 2014 ve 2019 yılları arasında yayınlanan dokuz çalışmayı içeren ve üç farklı veri tabanında araştırılan sistematik bir literatür taramasıdır. Dahil edilen dokuz çalışma, Bobath konseptinin serebral palsili çocukların motor fonksiyonlarının yanı sıra görsel dikkat üzerindeki olumlu etkilerinin, yaşam kalitesinin ve günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızlığın iyileşmesine ve artmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Çalışma sonucunda, Bobath konseptinin, SP'li çocukların motor fonksiyonlarını iyileştirmeyi amaçlayan fizik tedavi müdahalesini bütünleştirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ancak, sadece Bobath kavramına değil, aynı zamanda bu spesifik popülasyonda motor fonksiyonda üretilen etkilere de odaklanan daha fazla çalışma yapılması da gerekmektedir.

GİRİŞ

Kronik, ilerleyici olmayan Çocukluk Ensefalopatisi olarak da bilinen Serebral Palsi (SP), kronik bir duruş ve hareket bozukluğudur. Portekiz Pediatrik Nöroloji Derneği'ne göre, SP "nöropatolojik veya etiyolojik açıdan tek bir tablo olmayıp ortak paydası duruş ve/veya duruşta kalıcı değişikliklerle olan heterojen gelişimsel yetersizlik durumlarını kapsamaktadır. Spastik, atetoid (veya diskinetik), ataksik ve karma olmak üzere dört tip Serebral Palsi olsa da Avrupa Serebral Palsi İzlemi yalnızca ilk üç tipi sınıflandırmaktadır.

Spastik SP, sert (spastik) ve zayıf kaslarla karakterize, SP'li çocukların %70'ini etkileyen en sık görülen tiptir. Kas sertliği, vücudun farklı bölgelerini etkileyebilir. Bu nedenle, anormal bir duruş ve hareket paterniyle sonuçlanan tonus, patolojik refleksler, hiperrefleksi, piramidal belirtilerde bir artış vardır. Spastik SP tek taraflı olabileceği gibi dört ekstremitayı de etkileyen iki taraflı olabilir.

SP'li çocukların yaklaşık %20'sini oluşturan diskinetik SP, istemsiz hareketlerle karakterizedir. Kas tonusu değişkendir ve bu tip, distonik SP ve koreoatetotik olarak alt bölümlere ayrılabilir.

Ataksik SP'de, vücut hareketlerini kontrol etme ve koordine etmede zorluk vardır, SP'li çocukların yaklaşık %5'ini oluşturur. Bu durumlarda, çocuğun kasları gibi koordinasyon da zayıftır, tonusta azalma, gövde ve yürüme ataksisi ve titreme vardır.

Son olarak, karma SP, yukarıda bahsedilen SP tiplerinden ikisinin kombinasyonunu gösterir; en sık kombinasyon spastik SP ile diskinetik SP'dir.

SP'nin neden olduğu motor değişikliklere bilişsel, davranışsal, iletişimsel, duyuşsal ve algısal değişikliklerin yanı sıra epilepsi ve ikincil kas-iskelet sorunları eşlik edebilir. Bununla birlikte, bu değişiklikler esas olarak postüral kontrol sisteminin işlev bozukluklarına ve sonuç olarak yürüyüş paterninde değişikliklere neden olur.

Postüral kontrol, görevin gerektirdiği hareketin değişimi boyunca yerçekimiyle ilişkili olarak postüral dizilimi ve farklı vücut bölümleri arasındaki ilişkiyi sürdürme yeteneğinden oluşur; oryantasyon ve stabilite, kendisini distal segmentler için sabit bir referans olarak kabul eder. Postüral kontrol son derece önemli olup duyuşsal (görsel, somato-duyuşsal ve vestibüler), motor (prefrontal korteks ve efektörlere inen yollar) bazal ganglionlar ve serebellum gibi farklı nöral alt sistem arasındaki etkileşime bağlıdır. Serebral palsi, yürüyüşün başlaması gibi fonksiyonel görevlerin yerine getirilmesi için gerekli olan postüral kontrolü etkiler ve bu durumdaki çocuklar için kalıcı bir zorluk teşkil eder, çünkü yürüyüşün başlangıcı nöromüsküler mekanizmaların aktivasyonu ile doğru ve uyumlu bir dizide birden fazla kasın sürekli uyumuna bağlıdır. Aslında yürüyüşün başlangıcı, postüral tonusun düzenlenmesi ve ayakların düzgün dizilimiyle sağlanır.

Bobath'ın nöro-evrimsel konsepti, merkezi sinir sistemi yaralanmaları olan ve sonuç olarak hareket, fonksiyon ve postüral kontrol bozuklukları yaşayan bireyler için bir problem çözme yaklaşımıdır.

Bu anlamda Bobath Konsepti göz önüne alındığında, bu sistematik literatür taramasının (SLR) amacı, bu konsepte dayalı fizyoterapi müdahalesinin SP'li çocukların motor fonksiyonları üzerindeki etkilerini belirlemektir.

YÖNTEM

Bu sistematik derlemenin temel amacı, mevcut ampirik sonuçları, yani özellikle incelenmekte olan sağlık hizmetleri alanında halihazırda yürütülen diğer çalışmaların sonuçlarını değerlendirmektir.

Araştırma sorusu, Fortin'e göre yapılacak araştırma yoluyla cevaplanacak, anahtar kavramları tanımlayan ve hedef kitleyi belirleyen sorudur. Bu nedenle, araştırma sorusunu formüle etmek için PICO stratejisini – Hasta, Müdahale, Karşılaştırma, Sonuç – kullanıldı.

Çalışmanın araştırma sorusu “Bobath Konseptine dayalı bir fizik tedavi müdahalesinin SP'li çocukların motor fonksiyonları üzerindeki etkileri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Çalışmada, kanıtların bibliyografik araştırmasını yürütmek için PubMed; B-On, Portekiz çevrimiçi bilgi kitaplığı; ScienceDirect olmak üzere üç veri tabanı kullanıldı. Her üç veri tabanında “serebral palsili çocuklar VE fizyoterapi VE Bobath” anahtar sözcükleri kullanıldı.

Ampirik kanıt araştırması Ocak 2021'de gerçekleştirildi ve toplam 836 makale (PubMed'de 38, B-On'da 426 ve ScienceDirect'te 372) elde edildi ve bunlardan 2014 ile 2019 arasında yayınlanan dokuz makale seçildi: 2'si PubMed'den (2014) ve 2019); 6 B-On (2015 - 2019); 1 ScienceDirect'ten (2015).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu sistematik derlemeni temel amacı, Bobath'ın konsepti ışığında bir müdahalenin SP'li çocuklarda motor fonksiyon üzerindeki etkilerini belirlemektir.

Aslında, bu yaş grubundaki ve bu kadar çeşitli, sık görülen ve farklı etiyolojilere sahip bireylerin yaşam kalitesinin nasıl iyileştirilebileceğinin anlaşılması zorunludur.

Farklı araştırmacılar Bobath konseptinin SP'li çocukların nörogelişiminin tedavisinde olumlu etkileri olduğunu belirtmekle birlikte, bu alanda daha ileri çalışmalara ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Yalçınkaya ve arkadaşları, 2014 yılında değerlendirildiğinde Pediatrik SP için yatan hasta kliniğinde gerçekleştirilen Bobath konseptine dayalı rehabilitasyon sonuçlarının alınması, bunun umut verici olduğunu göstermiştir.

Mount ve Delpont klinik gereçlendirmeye ve her çocuğun temel zorluğuna yönelik müdahale olanağı tanıyan Bobath konseptinin temellerinden biri olan hedeflere ulaşılması ile çalışmalarında tanımlanan hedeflere ulaşmayı da başarmışlardır.

Yine nörogelişimsel tedavinin olumlu etkileriyle ilgili olarak, Mackay, 2015 yılında, Bobath'ın terapi bloklarından sonra çocukların yarısından fazlasında bimanuel becerilerde önemli değişiklikler meydana geldiğini buldu. Bu çalışma ayrıca 14 çocuğun, müdahaleden sonra tek taraflı SP'li çocukların bimanuel becerilerinde değişikliklere yol açan oldukça önemli bir değişikliğin göstergesi olan puanlara sahip olduğunu gösterdi.

Tekin ve arkadaşları diparetik ve hemiparetik SP'li çocuklarda sekiz haftalık nörogelişimsel tedaviye dayalı postür ve denge eğitiminin postüral kontrol ve denge üzerindeki etkilerine odaklanan dayalı postür ve denge eğitiminin fonksiyonel iyileştirmede etkili bir yaklaşım olduğu sonucuna vardı.

Graham ve arkadaşları nöronal plastisitenin, merkezi sinir sisteminin yapısal ve fonksiyonel organizasyonunu değiştirmeye yönelik adaptif kapasitesine tekabül ettiğini açıklamakta, bu kapasite hakkında daha fazla bilginin nörogelişimsel bozukluğu olan çocuklara erken bir müdahaleye izin verdiğini doğrulamaktadır.

Bobath yaklaşımının SP'li çocuklarda olumlu etkilerini vurgulayan başka bir çalışmada, Santos ve arkadaşları humerus dış rotasyon fasilasyonunun, Kaba Motor Fonksiyon Sınıflandırma Sistemi'ne (GMFCS) bağlı olarak servikal ve gövde ekstansör kaslarının rehabilitasyonu için kullanılabileceğini gösterirken, aynı anlamda Türker ve arkadaşları, hedefe yönelik tedavinin, çocukların kaba motor fonksiyonlarının yanı sıra günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızlıklarını ve sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini iyileştirdiğini bulmuşlardır.

Arshad ve arkadaşları, 2018'de Bobath'ın kaba motor öğrenme tekniklerinin oldukça etkili olduğunu ve SP'li çocuklarda önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Kashuba ve Bukhovets'e göre, Bobath'ın yaklaşımı ile altı aylık fiziksel rehabilitasyondan sonra standart yaklaşımlara kıyasla çocukların fiziksel gelişimlerinde bir artış olduğu gösterilmiştir.

Bobath'ın konseptinin etkilerinin motor fonksiyon, görsel dikkat ve motor kontrol gibi çeşitli fiziksel yönlerde oldukça olumlu olduğunu doğrulamak mümkündür.

Kaynak: Lobato MS. (2022). The effects of an intervention, in the light of the Bobath concept, on motor function, in children with cerebral palsy. Instituto politécnico de Lisboa. Residência Pediátrica

Çeviri:

Uzm. Fzt. Fuat Sönmez

Giresun Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

Bobath Terapistleri Derneği